

ANALİZ / MAHMUT YAŞAR

KASIM 2026

IRAK'TA HÜKÜMET VE ÖZERK SİLAHLI GRUPLAR ARASI GERİLİMİN UZANTISI: CURF ES-SAHR KRİZİ

www.insamer.com
info@insamer.com

İNSAMER
İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Irak hükümetinin, Ali ez-Zeydi'nin Mayıs 2026'da başbakanlık görevini üstlenmesinden bu yana öncelikli gündemini, devlet kurumlarının dışında faaliyet gösteren silahlı grupların silahsızlandırılmasına yönelik bir planın uygulanması oluşturmaktadır. Hükümet, her ne kadar uygulamak istediği "silahların devletin kontrolüne geçmesi" kararını 30 Haziran 2027 tarihine ertelemek zorunda kalsa da Ekim 2026'nın sonlarından itibaren geçmiş yıllara nazaran daha önce benzeri görülmemiş somut adımlar atmaya başlamıştır.

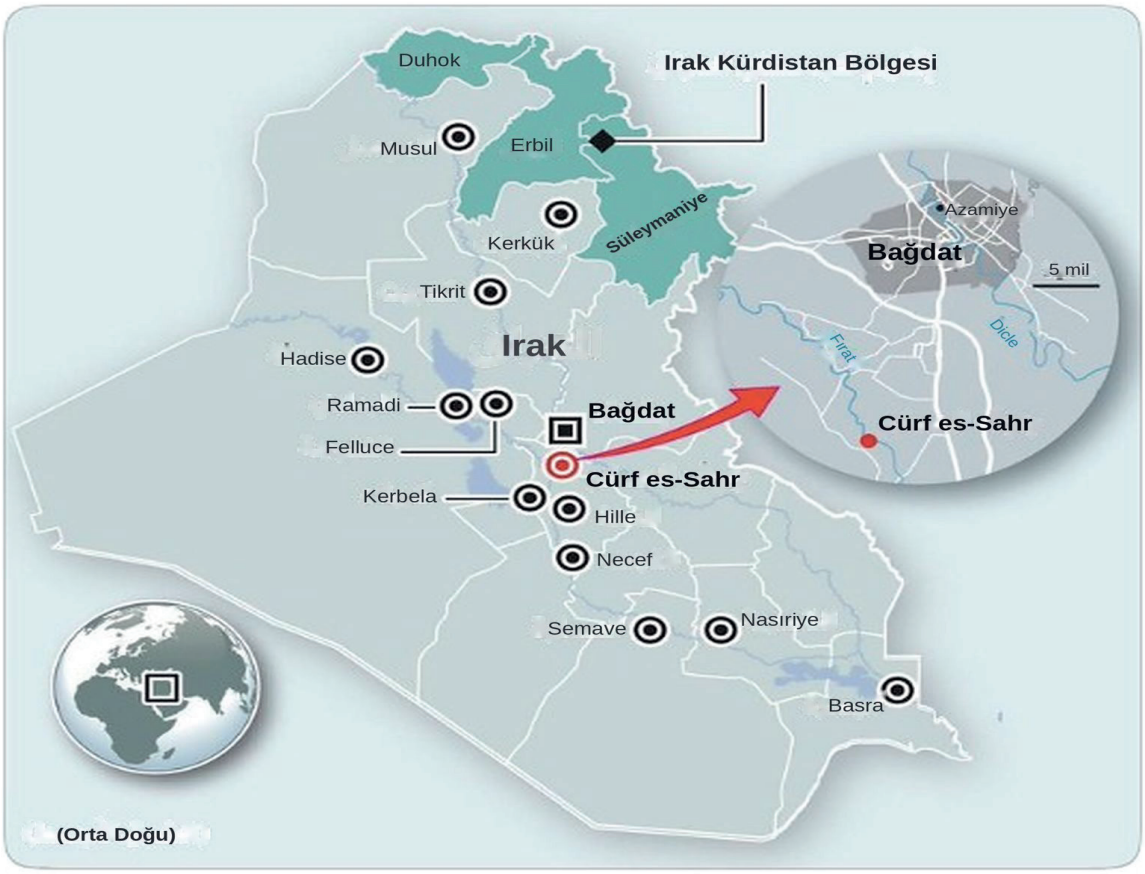
Irak hükümetinin attığı ilk adımlar, silahlı grupların ekonomik ağlarının zayıflatılmasına yönelik olmuştur. Bu çerçevede, Savunma Bakanlığına bağlı Savunma Sanayi Kurumu'nun, büyük çoğunluğu İran Devrim Muhafızları Ordusu ile bağlantılı Ketaib Hizbullah'a bağlı olan aracı şirketlerle ticari ilişki kurmasını yasaklayan kararlar alınmıştır. Ayrıca Musul Havalimanı bünyesinde faaliyet gösteren ve silahlı gruplarla bağlantılı olduğu tespit edilen şirketlerin sözleşmeleri iptal edilmiştir.

Hükümet ile Ketaib Hizbullah arasındaki gerilimin en önemli sac ayaklarından birisi Babil vilayetinin kuzeyinde stratejik konumda yer alan Curf es-Sahr bölgesinin kontrolü meselesidir. Curf es-Sahr, kasım ayının ortalarında Başbakan Ali ez-Zeydi hükümeti ile İran'la yakın ilişkileri bulunan silahlı grup Ketaib Hizbullah arasında yeni bir gerilime neden olmuştur. Gerilimi tetikleyen gelişme, bölgeden geçen petrol boru hatlarından yasa dışı yollarla petrol çıkarıldığı ve bu petrolün satılmak üzere Bağdat'a taşındığı iddiasını içeren bir istihbarat raporudur.

Ketaib Hizbullah'ın öncülük ettiği İran'a yakın silahlı grupların, ilk etapta hükümetle Curf es-Sahr dosyasında uzlaşmak yerine direnç göstermesi, silahlı grupların süreç içerisinde edindiği stratejik kazanımları kaybetme endişesinin devam ettiği ancak hükümetin kararlı bir tutum ortaya koyması sonrasında geri adım atmak zorunda kalmıştır. Koordinasyon Çerçevesi liderlerinin sürece dahil olmasıyla birlikte sağlanan kısmi bir anlaşmayla silahlar kullanılmadan çözülen krizde, hükümet ABD'nin tam desteğini almıştır. Saha verileri Curf es-Sahr ile başlayan sürecin Irak'ta ABD Özel Temsilcisi Tom Barrack'ın tavsiyeleri doğrultusunda yeni bir siyasi atmosferin oluşacağı ve özerk silahlı grupların entegrasyonunda önemli bir adım olduğunu göstermektedir.

Curf es-Sahr'ın Ehemmiyeti

Nüfusunun ekserisinin Sünni olduğu Curf es-Sahr, başkent Bağdat'ın 60 km güneybatısında Kerbela yolu üzerindedir. Ayrıca Anbar ve Felluce'ye giden alternatif yollar üzerinde bulunması ve Bağdat'ın dış güvenliğini ilk halkalarından olması stratejik açıdan ehemmiyetini arttırmaktadır. Dolayısıyla hem Kerbela hem de Bağdat'a güvenli ulaşımda kilit konumda yer almaktadır.

Görsel: Irak Haritasında Cürf es-Sahr

Curf es-Sahr'ın Konumu

2014 yılında DEAŞ tarafından ele geçirilen bölge aynı yıl içinde doğrudan Kasım Süleymani ve Ebu Mehdi el-Mühendis'in yönlendirmeleriyle düzenlenen askeri operasyon sonrasında Haşdi Şa'bi'nin kontrolüne geçmiştir. Bahse konu tarihten bu yana Ketaib Hizbullah'ın kontrolünde sivil yerleşime kapatılmıştır.

Curf es-Sahr'ın yeniden ele geçirilmesi, gerek DEAŞ'ın çıkarıldığı ilk bölgelerden biri olması gerekse hem Bağdat hem de Kerbela yönündeki ilerleyişini durdurması nedeniyle Şii silahlı güçler açısından büyük bir sembolik önem taşımaktadır. Haşdi Şabi daha sonra bölgenin adını "Curf en-Nasr" olarak değiştirmiştir. Ancak zaferin sonuçlarından herkes eşit biçimde yararlanamamıştır. Bölge için yürütülen savaş, ağırlıklı olarak Sünni nüfusun yaşadığı yerleşimlerde yıkıcı sonuçlar doğurmuş; sivil halk kaçmak zorunda kalmış ve henüz geri dönememiştir. Aradan geçen 12 yıla rağmen yaklaşık 140 bin bölge sakini hâlâ yerinden edilmiş durumdadır.

Curf es-Sahr'dan yaşanan kitlesel yerinden edilmenin süresi ve boyutu, DEAŞ'tan geri alınan diğer bölgelerle karşılaştırıldığında istisnai bir niteliktedir. Ayrıca 2014 yılında bölgenin kontrolünü ele geçiren Şii silahlı gruplar hiçbir zaman düzenli devlet güçlerine devretmemiştir. Bu nedenle Curf es-Sahr, Ketaib Hizbullah'ın yönetiminde özel bir askerî yerleşkeye ve silahlı gruplara özgü güvenli bölgeye dönüştürülmüştür. Bölge, örgüte önemli ölçüde özerk hareket edebildiği stratejik bir dayanak noktası sağlamıştır. Saha verileri Suriye'de Esed rejiminin devrilmesinden önce silahlı grupların, İran'dan Esed güçlerine silah sevkiyatında Curf es-Sahr'ı bir geçiş güzergâhı olarak kullandığı yönündedir.

Kasaba aynı zamanda silahlı grupların insansız hava araçları da dâhil olmak üzere kendi silahlarını üretmeye başladığı yerdir. ABD, İsrail ve İran arasında yaşanan savaşta bölgeden hem ülke içindeki hem de ülke dışındaki ABD askeri üslerine ve Körfez ülkelerine yönelik insansız hava araçlarıyla saldırılar düzenlenmiştir. Bu nedenle ABD tarafından gerçekleştirilen misilleme saldırılarının defalarca hedefi olmuştur.

Krizin Arka Planı ve Nedenleri

Krizin nedeni petrol kaçakçılığı iddialarına ilişkin soruşturma olsa da Hükümet ve silahlı gruplar arasındaki çatışmanın temelinde büyük ölçüde ez-Zeydi'nin Irak devletinin otoritesini güçlendirme ve silahlı grupların bağımsız komuta yapıları ile silahlarını hükümetin denetimi altına alma girişimi bulunmaktadır. Başbakanın bölgeyi yeniden kontrol altına alma hamlesi, iç politikada da önemli bir kazanım sağlamıştır. Bu adım Irak kamuoyuna tartışmalı ve siyasi açıdan son derece hassas kararlar almaya istekli bir başbakana sahip olduklarını göstermektedir.

Görsel: Irak Başbakanı Ali ez-Zeydi, Curf es-Sahr'a giriş operasyonunu koordine ediyor.

Yabancı ülkelerden gelen baskıların da ez-Zeydi'nin kararlarını etkilemiş olması muhtemeldir; zira Washington, İran'la bağlantılı silahlı grupların ve bunların ekonomik ağlarının nüfuzunun sınırlandırılması yönünde Bağdat'a defalarca çağrıda bulunmuştur ve Tom Barrack'ın Bağdat ziyaretleri ekseriyetle bu grupların kontrol altına alınmasıyla ilintilidir. Ez-Zeydi, Mayıs 2026'da göreve gelmesinden bu yana özerk silahlı grupların devlet yapısına entegre edilmesi ve devlet komutası altına girmeyi reddeden grupların silahsızlandırılması konusunda ilerleme sağlamaya çalışmaktadır. ABD öncülüğündeki koalisyon güçlerinin 30 Eylül'de Irak'tan çekilmesinin ardından dokuz aylık bir silahsızlanma planı açıklanmıştır. Silahlı grupların çoğu, statülerini hükümetle müzakere etmeye ve silahlarını merkezi devlet otoritesinin denetimine vermeye hazır olduklarını bildirmiş ancak Ketaib Hizbullah ve Hareketü'n-Nüceba gibi etkili gruplar bu karara direnmektedir.

Ketaib Hizbullah hükümetle ön görüşmelere başlamış ancak Başbakanın planını Ekim 2026'da reddetmiştir. Ez-Zeydi bu dirence grupların edindiği imtiyazları engelleyerek müdahalede bulunmuş; Kasım ayının başlarında Ketaib Hizbullah'ın da aralarında bulunduğu silahlı gruplarla bağlantılı olduğu bilinen Musul Havalimanı'ndaki hizmet sözleşmelerini iptal etmesi üzerine gerilim yükselmiştir. Ketaib, Başbakanı ve ailesini yolsuzlukla suçlamıştır. Sızdırılan yargı belgelerine atıfta bulunan basın haberlerine göre Ketaib Hizbullah liderinin oğlu hakkında bir tutuklama kararı çıkarılmıştır. Dolayısıyla Curf es-Sahr krizi salt petrol kaçakçılığı faaliyetine müdahale olmayıp, otorite tesisine yönelik hamlelerin devamıdır.

Entegrasyon meselesi, örgütün en başından itibaren karşı çıkacağı çok daha hassas bir mesele olduğu alenidir. Dolayısıyla petrol kaçakçılığı iddiaları, ez-Zeydi'ye örgütün fiilî hâkimiyeti altındaki bu özerk bölgeye müdahale etmek için hukuki bir gerekçe sağlamıştır. Aynı zamanda Başbakanın Ketaib Hizbullah'ı silah meselesinden ziyade cevaplamakta zorlanacağı kamu kaynakları ve yolsuzluk üzerinden hedef almasına imkân tanımıştır. Başbakanın özerk silahlı gruplara ilişkin stratejisi örgüt liderlerinin gözünden kaçmamakla birlikte, göreve geldiği dönemin başından bu zamana dek çeşitli siyasi liderlerin de desteklediği "yolsuzlukla mücadele kampanyasına" karşı, Başbakanın yolsuzluk yaptığı dolaşıma koyulmasına rağmen ez-Zeydi'ye meydan okumanın zor olacağı bilinmektedir.

Görsel: Irak Yüksek Yargı Konseyi Başkanı Faik Zeydan.

Ez-Zeydi, Ketaib Hizbullah ile yaşanan anlaşmazlık süresince girişimlerinin siyasi bir anlaşmazlık değil, hukukun uygulanmasına yönelik bir süreç olarak sunulmasını sağlamak amacıyla yargının desteğini almaya çalışmıştır. 15 Kasım 2026'da petrol kaçakçılığı soruşturmasını ve bu dosyada adı geçen kişiler hakkında alınabilecek hukuki tedbirleri görüşmek üzere Yüksek Yargı Konseyi Başkanı Faik Zeydan ile bir araya gelmiş ve iki gün sonra bir yargı soruşturma komisyonu, olası ihlalleri araştırmak ve istihbarat raporunda belirtilen noktaları incelemek üzere Curf es-Sahr'a girmiştir. Dolayısıyla Başbakanlık görevine geldiğinden bu yana Zeydi'nin en önemli destekçisi hem kamu hem de Şii aktörler arasında kilit konumda bulunan Faik Zeydan olmuştur.

Başbakan ez-Zeydi, petrol kaçakçılığının açığa çıkması sonrasında iddiaların soruşturulması talimatını vermiş akabinde Başbakanlık Ofisi, Haşdi Şa'bi, güvenlik ve askeri kurumlardan tem-

silcilerin bulunduğu hükümete bağlı bir komisyon kurularak 13 Kasım 2026'da bölgeyi inceleme amaçlı ziyaret etmiştir. Hükümet daha sonra soruşturma heyetinin petrol kaçakçılığı ve yetkisiz petrol rafinasyonuna ilişkin kanıtlar elde ettiğini açıklamıştır. Bunun üzerine Başbakan, görevlerini ihmal ettikleri gerekçesiyle güvenlik ve petrol sektöründe görev yapan dokuz üst düzey yetkiliyi görevden almıştır. ez-Zeydi hükümeti ayrıca Ketaib Hizbullah'ı söz konusu kaçakçılık faaliyetlerine karışmakla kamuoyu önünde suçlamıştır. Ketaib ise soruşturmanın siyasi saiklerle yürütüldüğünü ve silahlarını teslim etmeye zorlamayı amaçladığını ileri sürerek suçlamaları reddetmiştir.

Bu gelişme ez-Zeydi açısından 2014 yılından bu yana art arda gelen Irak hükümetlerinin kontrolü dışında kalan Curf es-Sahr'da devlet otoritesini yeniden tesis etmek için önemli bir fırsat sunmuştur. ez-Zeydi, devlet güçlerine bölgeye girme talimatı vermiş ve 20 Kasım 2026 tarihini Ketaib Hizbullah'ın çekilmesi için son tarih olarak açıklanmıştır. Hükümet, Curf es-Sahr'ın çevresine takviye birlikler göndermiş; 19 Kasım'da Başbakanlık Sözcüsü, bölgeye konuşlandırılacak güçleri belirleyen bir açıklama yayımlamıştır. Bu güçlerin Irak ordusu, Federal Polis, Enerji Polisi ve Haşdi Şabi'ye bağlı iki tugaydan oluşacağı açıklanmıştır.

El-Zeydi'nin girişimi başarılı olmuş, Ketaib Hizbullah 20 Kasım'da savaşçılarının bir bölümünü bölgeden çekerek başka noktalara yeniden konuşlandırmayı kabul ettiği bir anlaşmanın ardından devlet güçleri Curf es-Sahr'a girmiştir. Bununla birlikte hükümetin bölge üzerinde otoritesini ne ölçüde tesis edebileceği ve Ketaib Hizbullah'ın üyesi olduğu Haşdi Şa'bi aracılığıyla buradaki nüfuzunu ne ölçüde koruyacağı veya evlerine geri dönemeyen sivillerin geri dönüşüne ilişkin yol haritası konusunda hâlâ yanıtlanması gereken sorular bulunmaktadır.

Şii Aktörlerin Gerilime Tepkisi

Yaşanan gerilim ez-Zeydi hükümetinin ana dayanağı olan çatı kuruluş Şii Koordinasyon Çerçevesi içerisindeki görüş ayrılıklarını açığa çıkarmıştır. Çerçeve liderlerinin tamamı devlet ile silahlı gruplar arasında bir çatışma çıkması ve Şiiler arasında iç çekişmeyi tetikleme ihtimalinden dolayı endişelendirmiştir. Bazı liderler ise önceki hükümetlerin silahlı gruplar karşısında aşırı ihtiyatlı davrandığını düşünerek bu riski almaya daha açık görünmüştür. 2008 yılında Mehdi Ordusunu dağıtmak amacıyla askeri birlikleri görevlendiren eski Başbakan Nuri el-Maliki, son çare olarak güç kullanılmasına sıcak bakan isimlerden iken Bedir Örgütü lideri Hadi el-Amiri güç kullanma teşebbüsüne daha mesafeli bir yaklaşım göstermiştir. Buna karşın Asaib Ehlil-Hak lideri Kays el-Hazali süreçte tamamen ez-Zeydi'yi desteklemiş; partisinin kotasından seçilen Ba-

bil Valisi Ali et-Turki'nin petrol kaçakçılığı iddialarını yalanlayan açıklaması sonrasında istifasını istemiştir. Et-Turki partisinden gelen bu talimat sonrasında istifa etmek zorunda kalmıştır.

Görüş ayrılıklarına rağmen Koordinasyon Çerçevesi liderleri ez-Zeydi ile Ketaib Hizbullah arasında arabuluculuk yapmak üzere ortak bir tutum sergilemiş; el-Amiri, el-Maliki ve Irak İslam Yüksek Konseyi Başkanı Hemmam Hammudi bu süreçte arabuluculuk yapmıştır. Üç isim Ketaib Hizbullah'ı bölgeden barışçıl biçimde çekilmeye ikna etmeye çalışmış ve örgütün kademeli olarak geri çekilmesi ve aynı zamanda Ketaib Hizbullah'a bağlı olmayan Haşdi Şabi birlikleri de dâhil olmak üzere hükümetle uyumlu güçlerin bölgeye konuşlandırılmasını alternatif öneri olarak sunmuştur.

Ketaib Hizbullah'ın kendi içinde de belirli ölçüde görüş ayrılıkları yaşandığı anlaşılmaktadır: Örgütün lider kadrosu arasında Genel Sekreter Ebu Hüseyin el-Hamidavi'ye bağlı çevreler ile Haşdi Şabi Genelkurmay Başkanı olarak görev yapan Abdülaziz el-Muhammedavi'ye (Ebu Fedek) yakın çevreler bulunmaktadır. Bu iki yapı bölgeden çekilme fikri konusunda farklı görüşlere sahiptir. Her ikisi de hükümetin suçlamalarını reddetmesine rağmen "Irak'ın müdafaası" adına örgütün silahlarını Haşdi Şabi'den bağımsız biçimde elinde tutması gerektiğini savunmaktadır. Ancak basında yer alan haberlere göre Ebu Fedek hükümet güçlerinin Haşdi Şa'bi tugaylarıyla birlikte Curf es-Sahr'ın bazı bölümlerinin kontrolünü devralmasına imkân tanıyacak bir anlaşmayı desteklemiştir. Buna karşılık el-Hamidavi ve örgütün sözcüsü her türlü tavize karşı çıkmış ve devir işleminin Haziran 2027'ye kadar ertelenmesini önermiştir. El-Hamidavi'nin anlaşmayı istememesinin temel nedeni, ez-Zeydi'nin tehditlerini hayata geçirecek siyasi desteğe sahip olmadığına ve diğer Şii liderlerin kendisini frenleyeceğine inandığı tahmin edilmektedir.

Diğer önemli gelişme ise İran'ın çatışmayı kontrol altına almak üzere devreye girmesine yönelik iddialardır. ez-Zeydi, 6 Kasım 2026'da önceden duyurulmayan kısa bir ziyaret kapsamında Tahran'a gitmiştir. Bu ziyaret sırasında İran Cumhurbaşkanı Mesud Pezeşkiyan ve Meclis Başkanı Muhammed Bakır Kalibaf ile görüşmüştür. Görüşmelerin ağırlıklı olarak Irak'ın Washington ile Tahran arasında arabuluculuk yapma çabalarına odaklandığı bildirilmekle birlikte ziyaret, ABD'nin İran'la bağlantılı silahlı grupları kontrol altına alması yönünde Bağdat üzerindeki baskısının giderek arttığı bir dönemde gerçekleşmiştir. On gün sonra, 16 Kasım 2026'da Devrim Muhafızları Ordusu Kudüs Gücü Komutanı İsmail Kaani, Ketaib Hizbullah temsilcileri de dâhil olmak üzere Şii siyasetçiler ve silahlı gruplarla görüşmeler yapmak için Bağdat'a gitmiştir. Kaani'nin girişimlerinin, kısmen örgütün bazı tavizler vermesini öngören bir çıkış yolu geliştirilerek Ketaib Hizbullah ile Irak hükümeti arasında askeri bir çatışmanın önlenmesine odaklandığı bildirilmiştir. Ancak sürecin geneline bakıldığında İran'ın hamlelerinden ziyade ez-Zeydi'nin Yüksek Yargı Konseyi Başkanı ve Sistani gibi dini mercilerin desteğini almasıdır.

Sonuç

Irak siyasi atmosferinde ez-Zeydi'nin iktidara geldiği tarihten bu yana sürekli gündemde olan özerk silahlı grupların entegrasyonu meselesi gölgesinde devam eden adı konulmamış gerginliğin devamı olan Curf es-Sahr krizi; çatışma seviyesine ulaşılmadan kısmi uzlaşıyla çözüme kavuşturulmuştur. ez-Zeydi ve arabulucular açısından bilhassa ez-Zeydi'nin otoritesini pekiştirmesi bağlamında küçümsenmeyecek bir başarıdır. Genel hatlarıyla anlaşma; petrol kaçakçılığına karıştığı belirlenen kişiler hakkında yasal işlem başlatılmasını, Ketaib Hizbullah'ın Curf es-Sahr'dan resmen çekilmesini ve ilçenin kontrolünün dört kuruma devredilmesini öngörmektedir. Bu kurumlar Irak ordusu, Federal Polis, Terörle Mücadele Servisi ve Haşdi Şabi'ye bağlı farklı iki tugaydan oluşmaktadır. Her bir kurum, ayrı bir coğrafi bölgenin güvenliğinden sorumlu olacaktır. Ayrıca Curf es-Sahr'daki petrol boru hatlarının güvenliğini sağlamak amacıyla Enerji Polisi de bölgeye konuşlandırılmıştır.

Bununla birlikte, özellikle Ketaib Hizbullah'ın geri çekilmesinin kapsamı konusunda yanıtlanmamış sorular bulunuyor. Örneğin örgüte bağlı olup Haş'di Şa'bi bünyesinde görev yapan 72. ve 79. tugayların konuşlandırıldığı merkezî bölgeden tamamen ayrılıp ayrılmayacağı ya da Haşdi Ş'abi çatısı altında burada varlığını sürdürüp sürdürmeyeceği henüz netleştirilmemiştir. Ketaib Hizbullah'ın tamamen çekilmesi durumunda dahi Başbakanın uzun vadede Haşdi Şa'bi'nin bölgedeki varlığını nasıl değerlendireceği belirsizliğini korumaktadır.

Ez-Zeydi, Ketaib Hizbullah'ın yerine başka Haşdi Şa'bi tugaylarının almasını kabul edilebilir bir çözüm olarak mı görecek? Yoksa bunu, devletin etkili denetiminden yoksun olma şeklindeki temel soruna dokunmadan Curf es-Sahr'ın bazı kesimlerindeki nüfuzun yeniden dağıtılması olarak mı değerlendirecek? Bugüne kadar ortaya çıkan sonuç, Irak hükümeti veya genel olarak Şii aktörler açısından memnuniyet vericidir. Ancak daha sürdürülebilir ve hükümetin gündemiyle daha uyumlu bir çözüm için komuta zincirinin netleştirilmesi, nahiye üzerinde devletin tam kontrolünün tesis edilmesi ve yerinden edilmiş bölge sakinlerinin geri dönüşünün kolaylaştırılması gerekmektedir.

Curf es-Sahr krizinin ötesinde Irak'ı bekleyen veya beklenen asıl mesele, ez-Zeydi'nin bütün kesimleri kapsayan gerçekten istikrarlı ve müreffeh bir Irak tasavvuru mu yoksa Irak'ı yeniden şiddet sarmalına sürükleyecek Şii-Şii savaşı mı? Şu ana kadar Irak bir şekilde şiddete bulaşmasa da hem uluslararası ve bölgesel gelişmeler hem de dinamiklerden dolayı Irak'ın yeniden şiddet ortamına sürüklenme potansiyeli devam etmektedir.

www.insamer.com